

Mazowiecki Kurator Oświaty
Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

KO.KZU-NB.4900-1/11

**WNIOSKI Z EWALUACJI ZEWNĘTRZNEJ SZKÓŁ
W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM
W ROKU SZKOLNYM 2009/2010**

Warszawa, styczeń 2011r.

SPIS TREŚCI:

I. Streszczenie	2
II. Przekrojowa analiza spełniania przez szkoły wymagań.....	6
• Przedszkole	6
• Szkoła podstawowa	8
• Gimnazjum	16
• Szkoły ponadgimnazjalne	31
III. Uogólnione wnioski i rekomendacje	36

I. Streszczenie

Celem opracowania wniosków z ewaluacji zewnętrznych jest wskazanie kierunków dalszego rozwoju szkół i placówek, zgodnie z prowadzoną polityką oświatową w województwie mazowieckim.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1324), określa wymagania wobec szkół i placówek w obszarach:

- 1) efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki;
- 2) procesy zachodzące w szkole lub placówce;
- 3) funkcjonowanie szkoły lub placówki w środowisku lokalnym, w szczególności w zakresie współpracy z rodzicami uczniów;
- 4) zarządzanie szkołą lub placówką.

Wnioski (spostrzeżenia) z przeprowadzonych w województwie mazowieckim ewaluacji zostały opracowane na podstawie 17 raportów opublikowanych na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej do dnia 30 września 2010 r. Próba badawcza nie pozwala na sformułowanie uogólnionych wniosków, które mogłyby zostać wykorzystane do prowadzenia polityki edukacyjnej w województwie. Budowane uogólnienia w oparciu o pojedyncze obserwacje dotyczyć będą i tak ewaluowanych pojedynczych szkół.

Wnioski z przeprowadzonych ewaluacji zewnętrznych opracował zespół wizytatorów ds. wspomagania, w skład którego weszli wizytatorzy wydziałów merytorycznych Kuratorium Oświaty w Warszawie i Delegatur – w Radomiu, Płocku, Siedlcach, Ciechanowie, Ostrołęce.

W roku szkolnym 2009/2010, w przyjętym okresie, przeprowadzono ewaluację zewnętrzną w następujących typach szkół:

tabela nr 1

Lp.	Typ szkoły	Ewaluacja całościowa	Ewaluacja problemowa	Liczba raportów ogółem
1.	Przedszkole	1	1	2

2.	Szkoła podstawowa	2	4	6
3.	Gimnazjum	2	2	4
4.	Szkoły ponadgimnazjalne	1	4	5
	Razem	6	11	17

Metoda badania

Wnioski i rekomendacje zostały sformułowane na podstawie analizy treści raportów ewaluacyjnych z wyżej wymienionych typów szkół. Analizie poddano spełnianie wymagań w tych obszarach działalności szkół, które opisane zostały co najmniej w dwóch raportach ewaluacyjnych.

W tabeli poniżej przedstawiono spełnianie przez badane szkoły wymagań na poszczególnych poziomach:

tabela nr 2

Lp.	Typ szkoły	Liczba raportów	A	B	C	D	E
1.	Przedszkole	2	5	1	0	0	0
2.	Szkoła podstawowa	6	8	19	3	3	0
3.	Gimnazjum	4	9	31	2	0	0
4.	Szkoły ponadgimnazjalne /liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa/	5	5	20	5	3	0
	Razem	17	27	71	10	6	0

Z przedstawionego w tabeli rozkładu poziomu spełniania przez badane szkoły poszczególnych wymagań wynika, że dominującym jest poziom B, a więc poziom oznaczający wysoki stopień wypełniania wymagań. Bardzo wysoki stopień wypełniania wymagań (poziom A) stwierdzono w obszarach: Efekty (wymaganie: Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności, Uczniowie są aktywni, Respektowane są normy społeczne), Procesy (wymaganie: Oferta edukacyjna umożliwia realizację podstawy programowej, Prowadzone są działania służące wyrównywaniu szans edukacyjnych), Środowisko (wymaganie: Wykorzystywane są zasoby środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju, Promowana jest wartość edukacji), Zarządzanie (wymaganie: Sprawowany jest wewnętrzny nadzór pedagogiczny). Podstawowy stopień wypełniania wymagań (poziom D) przez badane szkoły odnotowano w obszarze Efekty (wymaganie: Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, Uczniowie są aktywni, Respektowane są normy społeczne). Należy zwrócić uwagę na fakt, że w wyniku przeprowadzonych ewaluacji zewnętrznych w żadnej z badanych szkół nie stwierdzono niskiego stopnia wypełniania wymagań (poziom E).

Główne wnioski i rekomendacje

Wniosek	Rekomendacja
1. We wszystkich badanych szkołach analizuje się wyniki sprawdzianu i egzaminów w celu poprawy jakości pracy szkoły. Do analizy wyników sprawdzianu i egzaminów wykorzystuje się różnorodne metody.	

<p>2.W 15 z 17 badanych szkołach wdrażane do realizacji wnioski z analizy wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych przyczyniają się do wzrostu efektów kształcenia.</p>	<p>Rekomenduje się podjęcie działań zmierzających do określenia przyczyn braku wzrostu efektów kształcenia mimo wdrożenia wniosków z analizy sprawdzianu zewnętrznego.</p>
<p>3.We wszystkich badanych szkołach uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.</p>	
<p>4. W badanych szkołach nauczyciele stosują aktywizujące formy i metody pracy. Jednak w szkołach ponadgimnazjalnych metody takie stosowane są rzadziej niż w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach.</p>	<p>Do szkół ponadgimnazjalnych należy kierować działania informacyjno-edukacyjne, których celem byłoby dostarczenie wiedzy dotyczącej aktywizujących metod pracy oraz stymulujących aktywność uczniów.</p>
<p>5. Oferta edukacyjna badanych szkół jest modyfikowana, wzbogacana i umożliwia rozwój zainteresowań uczniów.</p>	
<p>6. Wszystkie badane szkoły posiadają i realizują swoją koncepcję pracy, która jest modyfikowana w zależności od potrzeb, procesy edukacyjne mają charakter zorganizowany.</p>	
<p>7.W objętych badaniem szkołach prowadzone są działania służące wyrównywaniu szans edukacyjnych.</p>	
<p>8. Wszystkie badane szkoły efektywnie funkcjonują w środowisku lokalnym, podejmują inicjatywy na rzecz tego środowiska, współpracują z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku.</p>	

<p>9. W badanych szkołach nauczyciele współpracują ze sobą, sprawowany jest wewnętrzny nadzór pedagogiczny, szkoły mają odpowiednie warunki lokalowe i wyposażenie.</p>	
<p>10. W jednej z 5 badanych szkół ponadgimnazjalnych formułuje się i wdraża wnioski z analizy osiągnięć uczniów.</p>	<p>Należy podjąć działania promujące osiągnięcia uczniów wśród społeczności szkolnej i lokalnej, jak również uświadamiające znaczenie analizowania osiągnięć uczniów dla wzrostu efektów kształcenia.</p>
<p>11. W jednym z badanych gimnazjów oferta szkoleń dla nauczycieli nie zaspokaja w pełni potrzeb i oczekiwań grona pedagogicznego. Nauczyciele nie mają poczucia wspólnego rozwiązywania problemów.</p>	<p>Rekomenduje się opracowanie oferty szkoleń zaspokajających potrzeby i zainteresowania nauczycieli.</p>
<p>12. We wszystkich badanych szkołach uczniowie czują się bezpiecznie. Wskazują jednak szatnie, toalety, korytarze szkolne, boisko jako miejsca wymagające zwiększenia bezpieczeństwa. Część rodziców potwierdza opinię uczniów.</p>	<p>Należy podjąć działania mające na celu eliminowanie zagrożeń w miejscach, które uczniowie i rodzice określają jako miejsca o obniżonym poziomie bezpieczeństwa.</p>

II. Przekrojowa analiza spełniania przez szkoły wymagań.

Przedszkole

Analizie poddano spełnianie wymagań opisanych w obszarach: Efekty.

Obszar: EFEKTY

Wymaganie – 1.1. Dzieci nabywają wiadomości i umiejętności

1. W badanych przedszkolach dzieci nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej wychowania przedszkolnego.
2. Nauczyciele realizują różnorodne programy: „Przyjaciele Zippiego”, „Program adaptacyjny”, „Razem różnie – przeciwdziałanie agresji”, „Rozśpiewane przedszkole”, „Bezpieczny przedszkolak”.
3. Dzieci mają możliwość uczestnictwa w zajęciach dodatkowych, wspierających ich działania twórcze (rytmika, zajęcia tańca towarzyskiego, zajęcia plastyczne). Biorą także udział w różnorodnych konkursach: plastycznych np. „Jan Brzechwa w oczach dziecka”, teatralnych, muzycznych, a także w konkursach organizowanych przez domy kultury i inne przedszkola. W jednym z badanych przedszkoli funkcjonuje „Biblioteka Przedszkolna”, która udostępnia (wypożycza) rodzicom i dzieciom swój księgozbiór. Ponadto realizowany jest program „Cała Polska czyta dzieciom”.
4. W przedszkolach nauczyciele analizują osiągnięcia dzieci poprzez ciągłą obserwację, gromadzenie wytworów prac dziecięcych, przeprowadzania diagnozy. W przedszkolach przyjęto ujednolicone zasady prowadzenia i dokumentowania tych analiz.

Wymaganie – 1.2. Dzieci są aktywne

1. W badanych przedszkolach dzieci chętnie uczestniczą w zajęciach. Dotyczy to zarówno zajęć podstawowych, jak i dodatkowych (rytmika, język angielski, zajęcia taneczne).
2. Przedszkola biorą udział w różnorodnych akcjach, np. „Segreguj odpady”, „Pola nadziei”, „Skarbonki wielkanocne”, „Białe Serca”, „Góra grosza” oraz realizują programy, które wyzwalają aktywność dzieci, np. „Maja mała ojczyzna”, „Żyj z przyrodą w zgodzie”, „Program teatralny”, „Razem różnie”, „Przyjaciele Zippiego”, „Cała Polska czyta dzieciom”, „Kubusiowi Przyjaciele Natury”.
3. Nauczyciele stosują aktywizujące metody pracy z dziećmi: Metoda Dobrego Startu, gimnastyka twórcza Labana, metoda ruchu rozwijającego W. Sherborne, metoda Carla Orffa, pedagogika zabawy.

4. Dzieci mają możliwość uczestniczenia w zajęciach, wycieczkach, imprezach organizowanych poza terenem przedszkola (Miejska Biblioteka Publiczna, Centrum Zabaw „Bajka”, Ruchowe Centrum Zabaw „Fantazja” i inne).

Wymaganie – 1.3. Respektowane są normy społeczne

1. Przedszkola, w których przeprowadzono ewaluacje, zapewniają dzieciom pełne bezpieczeństwo. Stwierdzenie to dotyczy zarówno odpowiednio przygotowanej bazy placówek, właściwego urządzenia i wyposażenia wszystkich pomieszczeń przedszkolnych i placu przedszkolnego jak również zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa w sferze emocjonalnej.
2. W przedszkolach uczy się dzieci właściwych zachowań społecznych, radzenia sobie z emocjami. W salach umieszczone są kodeksy postępowania.
3. Realizowana jest edukacja dla bezpieczeństwa, w którą włączani są także rodzice – program „Bicie jest głupie”, szkolenie dla rodziców „Bezpieczny internet, bezpieczne dziecko”.

Szkoła podstawowa

Analizie poddano spełnianie wymagań opisanych w obszarze - Efekty.

Obszar: EFEKTY

Wymaganie – 1.1. Analizuje się wyniki sprawdzianu

1. We wszystkich badanych szkołach podstawowych analizuje się wyniki sprawdzianu w celu poprawy jakości pracy szkoły.
2. W każdej z badanych szkół podstawowych stosowane są różnorodne metody analiz wyników sprawdzianów zewnętrznych: analiza ilościowa oraz jakościowa - na poziomie zespołów klasowych i pojedynczych uczniów. Analizy dokonywane są zarówno indywidualnie (dyrektor, nauczyciel), jak i zespołowo, a wnioski z analiz wyników sprawdzianów są wdrażane.
3. Wdrażanie wniosków odbywa się między innymi poprzez: modyfikację planów wynikowych, rozkładów nauczania, dostosowywanie metod i form pracy na

lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych do potrzeb uczniów, wzmoczoną kontrolę jakości pracy ucznia na lekcji, wprowadzenie systemowego działania w zakresie powtarzanego materiału w odniesieniu do standardów wymagań, realizację programów naprawczych i programów związanych z kształceniem poszczególnych umiejętności, np. „Poczytaj mi mamo”, zwiększenie stopnia indywidualizacji pracy z uczniem, ocenianie kształtujące, wspieranie ucznia w odrabianiu prac domowych.

4. W trzech badanych szkołach podstawowych wdrażane wnioski przyczyniły się do wzrostu efektów kształcenia zarówno na poziomie wyników rocznych, jak i sprawdzianów zewnętrznych. W dwóch nie nastąpiła poprawa jakości kształcenia mimo opracowania i wdrażania wniosków. Natomiast w jednej szkole stwierdzono poprawę na poziomie wyników rocznych, ale nie nastąpiła poprawa wyników sprawdzianów zewnętrznych.
5. Wizytatorzy do spraw ewaluacji szczególnie wysoko ocenili wieloaspektową analizę wyników sprawdzianów zewnętrznych. Wdrażany przez SP w Ruścu „Program poprawy efektywności nauczania” skutkuje wyższymi wynikami sprawdzianu zewnętrznego i utrzymuje się od wielu lat na wysokim i bardzo wysokim poziomie (w skali staninowej).

Wymaganie – 1. 2. Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności

1. We wszystkich badanych szkołach podstawowych stwierdzono, że uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.
2. We wszystkich sześciu badanych szkołach podstawowych diagnozuje się i analizuje osiągnięcia uczniów, uwzględniając ich możliwości rozwojowe. Przykładem na to jest: stosowanie wielopoziomowego systemu analizy osiągnięć uczniów, diagnozowanie uczniów klas I celem wyłonienia dzieci wymagających pomocy specjalistów, okresowe badania dzieci pod kątem efektywności prowadzonych dla nich zajęć specjalistycznych, analizowanie udziału i osiągnięć uczniów w konkursach.
3. W badanych szkołach podstawowych formułuje się i wdraża wnioski z analizy osiągnięć uczniów oraz dostrzegane są możliwości uzyskiwania przez uczniów lepszych wyników w nauce. Szkoły stymulują rozwój uczniów stosując ciekawe formy wzmocnień pozytywnych, między innymi poprzez: indywidualne

programy dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, wzbogacenie oferty zajęć edukacyjnych, utworzenie klasy sportowej, zwiększenie liczby godzin zajęć wyrównawczych, stwarzanie uczniom możliwości uczestnictwa w konkursach wewnątrzszkolnych i pozaszkolnych. W jednej ze szkół rodzice uważają, że nie wszyscy nauczyciele przywiązują wagę do pozytywnych wzmocnień.

4. We wszystkich szkołach wdrażane wnioski przyczyniają się do poprawy wyników w nauce. Przykładem tego jest: zwiększający się wskaźnik promocji, osiągnięcia uczniów w różnorodnych konkursach, turniejach i zawodach sportowych, zmniejszająca się liczba niskich ocen zachowania, różnorodne formy prezentacji osiągnięć uczniów, promocja szkoły w środowisku.

Na upowszechnienie zasługuje stosowany w SP w Piastowie wielopoziomowy system analizy osiągnięć uczniów, czego przykładem jest wykorzystywanie informacji z ocen wewnątrzszkolnych w odniesieniu do wszystkich uczniów, pojedynczych osób, roczników i szkoły. Co roku we wrześniu odbywa się diagnoza 100% uczniów klas pierwszych i oddziałów przedszkolnych oraz analiza wyników badań uczniów pod kątem wyłonienia dzieci z deficytami i dysharmoniami rozwojowymi oraz zakwalifikowania ich na zajęcia do odpowiednich specjalistów. Organizowane są okresowe badania dzieci pod kątem efektywności prowadzonej terapii logopedycznej, pedagogicznej, psychologicznej, korekcyjnej, kompensacyjnej oraz terapii polisensorycznej.

Wymaganie – 1.3. Uczniowie są aktywni

1. We wszystkich badanych szkołach podstawowych uczniowie:
 - a) angażują się w zajęcia organizowane przez szkołę i chętnie w nich uczestniczą. Są również inicjatorami różnorodnych aktywności na rzecz własnego rozwoju i rozwoju szkoły, np. „Ciastko z bajką”, „Szczęśliwy numer”, kiermasze używanych książek i mundurków szkolnych, spotkania z ciekawymi ludźmi,
 - b) włączają się w realizację projektów edukacyjnych i przedsięwzięć, np. „Opowiem Ci o wolnej Polsce”, „Szlakiem naszej historii”, „Mazowsze dla Warszawy-Warszawa dla Mazowsza”, „Szkoła Myślenia”, „Ekozespoły”, „Szkoła bez przemocy”, „Trzymaj formę”,

- c) inicjują imprezy i zajęcia pozalekcyjne, np. „Tydzień Nauki”, „Wigilia Seniora”, „Piknik Pokoleń”, Koło Muzyki Dawnej „Schola Cantorum”, Szkolny Klub Europejczyka, zajęcia taneczne, sportowe i teatralne, koła językowe,
- d) biorą udział w organizowanych przez szkołę konkursach przedmiotowych, artystycznych, zawodach sportowych – odnoszą sukcesy (laureaci i finaliści). Jedna szkoła za wybitne osiągnięcia w sporcie i podejmowane inicjatywy na rzecz środowiska o charakterze sportowym uzyskała certyfikat Szkoły przyjaznej dla sportu. Informacje o osiągnięciach uczniów są zamieszczane na stronie internetowej szkoły oraz w lokalnej prasie,
- e) działają w organizacjach młodzieżowych: ZHP, PCK, SKO, LOP.

2. W 5 z 6 badanych szkół aktywnie działa samorząd uczniowski. Samorząd organizuje konkursy, akcje charytatywne i podejmuje działania na rzecz środowiska, np. zbieranie pieniędzy na ratowanie koni, dokarmianie zwierząt, „Dzień ciszy” w dniach ważnych rocznic, Pomoc dla Haiti, adopcja zwierząt, „Góra grosza”, loteria fantowa na rzecz niewidomych dzieci w Laskach, zbiórka pieniędzy dla poszkodowanych w pożarze w Kamieniu Pomorskim, loteria fantowa na rzecz dzieci z Domu Dziecka Nr 3 w Wilnie.
3. W 5 z 6 badanych szkół rodzice wysoko ocenili zaangażowanie swoich dzieci w zajęcia organizowane przez szkołę. Powyższe potwierdzają analizowane źródła, tj. ankiety z rodzicami, wywiady grupowe z rodzicami. Zdaniem rodziców, otwartość szkoły na inicjatywy dzieci, realizowanie ich pomysłów sprzyja angażowaniu się dzieci w życie szkoły. W opinii rodziców aktywność ich dzieci sprzyja rozwojowi zarówno emocjonalnemu, jak i intelektualnemu. Uczniowie stają się przede wszystkim wrażliwi na potrzeby innych.

Wizytatorzy ds. ewaluacji szczególnie wysoko ocenili inicjatywy podejmowane w Szkole Podstawowej nr 5 w Ciechanowie, która za zaangażowanie uczniów jak i nauczycieli w realizację różnorodnych projektów oraz przedsięwzięć uzyskała certyfikaty: „Szkoła z klasą”, „Uczeń z klasą”, „Nauczyciel z klasą”. Z inicjatywy uczniów na terenie szkoły powstało koło teatralne, koło redagujące gazetkę szkolną i koło taneczne „Mały Ciechanów”. Dorobek artystyczny uczniów był prezentowany nie tylko w kraju, ale także poza jego granicami, np. we Francji, Bułgarii, w Niemczech i na Węgrzech.

Na uwagę zasługują inicjatywy podejmowane przez uczniów w Publicznej Szkole Podstawowej nr 1 w Sokołowie Podlaskim. Uczniowie organizują liczne klasowe i międzyklasowe imprezy popołudniowe mające na celu zagospodarowanie czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań oraz integrację środowiska szkolnego. W roku bieżącym – było to 11 imprez, w roku 2008/2009 – 19, a w roku 2007/2008 – 17 imprez. Z inicjatywy uczniów organizowano w szkole spotkania z ciekawymi ludźmi, wyjścia do kina i teatru, przeprowadzono akcje charytatywne („Góra grosza”, zbiórka pieniędzy na pompę insulinową dla koleżanki, na ratowanie koni, dokarmianie zwierząt, loteria fantowa na rzecz dzieci niewidomych z Lasek i dzieci z Domu Dziecka Nr 3 w Wilnie, zbiórka pieniędzy dla poszkodowanych w pożarze w Kamieniu Pomorskim). Ponadto podjęli działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa uczniów w szkole. Dzięki ich staraniom zainstalowano w szkole monitoring, zwiększono liczbę dyżurujących podczas przerw międzylekcyjnych nauczycieli.

W Szkole Podstawowej w Ruścu zaangażowanie uczniów w zajęcia organizowane przez szkołę potwierdzają informacje uzyskane z różnych źródeł – od nauczycieli, rodziców i uczniów. Nauczyciele w wywiadzie wskazali na podejmowanie starań i wysiłków, dzięki którym uczniowie są zaangażowani w proces uczenia się. Bezpośrednie obserwacje potwierdziły podejmowanie tych działań – nauczyciele wprowadzają uczniów w temat, pytaniami, postawą, spokojnym głosem zachęcają dzieci do wypowiedzi i aktywnej postawy. Na aktywny udział w zajęciach wskazali też wszyscy ankietowani uczniowie, wymieniając wiele różnorodnych zajęć, w których lubią uczestniczyć. Większość rodziców (15 spośród 19 ankietowanych) pozytywnie oceniła poziom zaangażowania swojego dziecka w zajęcia szkolne. Ankieta dla uczniów „Moja Szkoła” oraz bezpośrednie rozmowy z uczniami wskazują, że są oni zaangażowani w zajęcia pozalekcyjne, cenią i cieszą się z możliwości uczestniczenia w nich, szczególnie zaś lubią zajęcia sportowe i wycieczki. Uczniowie podkreślali, że różnorodność zajęć pozalekcyjnych umożliwia każdemu „rozwijanie się w swojej dziedzinie”. Nauczyciele podejmują działania wspierające uczniów w planowaniu własnego rozwoju, np. rozmowy na temat „co robić dzisiaj aby moje marzenia się spełniły”, realizacja projektu „Efekt motyla” – nagradzanie nie tylko za rezultat, ale także za wkład pracy. Potwierdzając podejmowanie przez uczniów własnych

inicjatyw, rodzice podkreślali dogodność ułożenia planu lekcji w sposób umożliwiający wszystkim uczniom korzystanie z zajęć zgodnie z zainteresowaniami.

Wymaganie – 1.4. Respektowane są normy społeczne

1. We wszystkich badanych szkołach podstawowych uczniowie czują się bezpiecznie i wiedzą, jakich zachowań się od nich oczekuje. Niektórzy uczniowie wskazują jednak miejsca, które określają jako niebezpieczne - korytarz szkolny, toalety, szatnie, boisko. Zdaniem rodziców, w jednej ze szkół, istnieją czynniki obniżające poziom bezpieczeństwa. Są to: bariery architektoniczne, stan boiska szkolnego, brak odpowiedniego nadzoru nad uczniami podczas przerw, złe rozwiązania organizacyjne w świetlicy.
2. We wszystkich badanych szkołach podstawowych uczniowie znają obowiązujące zasady – normy postępowania, prawa i obowiązki, a zatem wiedzą, jakich zachowań się od nich oczekuje. Wymagania dotyczące pożądanych postaw uczniów zostały opracowane w formie zapisów statutowych oraz innych wewnętrznych dokumentów, np. regulaminu zachowań uczniów w czasie przerw, wymagań dotyczących dzieci sprawiających trudności wychowawcze, opracowania „konsekwencji logicznych złych zachowań”.
3. W każdej z badanych szkół podstawowych diagnozuje się zachowania uczniów. Diagnoza prowadzona jest w odniesieniu do szeroko rozumianych zagrożeń, zarówno w zakresie przestrzegania ogólnie przyjętych norm postępowania, jak i profilaktyki uzależnień. Diagnozę prowadzi się w dla zespołów klasowych, pojedynczych uczniów i całej społeczności szkolnej m.in. poprzez: ankietowanie uczniów, obserwację, analizę frekwencji, prowadzenie zeszytów zachowań, analizowanie przez wychowawców pozytywnych i negatywnych zachowań. W jednej ze szkół diagnoza prowadzona jest w ramach ewaluacji wewnętrznej, a w innej w ramach realizacji programu „Szkoły Promującej Zdrowie”. Jedna z badanych szkół podstawowych nie prowadzi analizy zagrożeń, a jedynie analizę zachowań.
4. We wszystkich badanych szkołach podstawowych podejmuje się działania wychowawcze mające na celu eliminowanie lub zmniejszenie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań uczniów (wzorowe zachowanie, nagrody

książkowe, dyplomy, listy pochwalne do rodziców) . Na podkreślenie zasługują działania wychowawcze wdrażane wielostopniowo w SP nr 1 w Sokołowie Podlaskim (w przypadku niepożądanych zachowań stosuje się: rozmowy z wychowawcą, pedagogiem, upomnienie wychowawcy, kartę zachowań, kontrakt z uczniem, jego rodzicami i dyrektorem, „Zeszyt korespondencji w dyscyplinowaniu ucznia trudnego”). Ciekawymi formami działania szkół są również: „mapa sukcesu” opracowana dla każdego ucznia, bezpłatna wycieczka szkolna, realizacja programów profilaktycznych „Profilaktyka uzależnień”, „Spójrz inaczej”, „Stop agresji”. Eliminowanie zagrożeń, to również wdrażanie programu „Szkoła Promująca Zdrowie”. Zdaniem części ankietowanych rodziców (dotyczy jednej badanej szkoły) brak jest szybkiej i zdecydowanej reakcji nauczycieli na niewłaściwe zachowania uczniów. Brak jest spójnego systemu działań wychowawczych, mających na celu eliminowanie lub zmniejszenie zagrożeń (brak niektórych wewnętrznych uregulowań prawnych odnoszących się do oceniania oraz systemu kar i nagród, niewłaściwie dokonywany dobór uczniów do klas integracyjnych). Niepokojący jest również fakt, iż w tej samej szkole część ankietowanych rodziców nie udzieliła odpowiedzi na pytanie dotyczące podejmowanych przez szkołę działań wychowawczych.

5. W każdej z badanych szkół prowadzi się analizę podejmowanych działań wychowawczych mających na celu eliminowanie zagrożeń oraz wzmocnienie właściwych zachowań. W badanych szkołach prowadzi się długotrwałą obserwację uczniów wobec których podjęto działania wychowawcze, analizuje się realizację programów profilaktycznych i wychowawczych, sprawozdania nauczycieli na zakończenie semestru i roku szkolnego, kary statutowe udzielone uczniom, wpływ udziału uczniów w zajęciach dydaktyczno – wyrównawczych i korekcyjno – kompensacyjnych na promocję, ankietuje się rodziców i uczniów, omawia negatywne i pozytywne postawy na zebraniach zespołów wychowawczych. W jednej ze szkół analiza skuteczności działań nie jest prowadzona systematycznie, a działania podejmowane przez nauczycieli mają często charakter intuicyjny.
6. W 5 z 6 badanych szkół podstawowych dostrzega się potrzebę modyfikacji działań wychowawczych. W tym celu szkoły podjęły liczne inicjatywy, np.: wprowadzenie dziennika elektronicznego, aby rodzice mogli natychmiast

reagować na wagary lub niepowodzenia dziecka, przystąpienie do programu „Szkoła bez przemocy”, organizację warsztatów dla uczniów z zakresu przeciwdziałania narkomanii, zmiany dyżurów nauczycielskich, opracowanie procedury postępowania w przypadku pojawienia się cyberprzemocy, modyfikację tematyki godzin wychowawczych, opracowanie profilu szkoły wskazującego na mocne i słabe strony jej pracy.

Podczas modyfikacji działań 5 z 6 badanych szkół uwzględniło w szerokim zakresie inicjatywy uczniów, np. propozycje dotyczące oceniania zachowania, organizacji spotkań klasowych, akcji charytatywnych, wydłużenia przerw międzylekcyjnych, tworzenia „Kodeksów klasowych”, akcji „ Stop przemocy”, organizacji zajęć sportowych w przerwach międzylekcyjnych.

7. W każdej z badanych szkół podstawowych uczniowie prezentują właściwe zachowania, cechuje ich kultura osobista, używanie zwrotów grzecznościowych, przestrzeganie ogólnie przyjętych norm. Uczniowie potrafią odpowiednio zachować się podczas wyjazdów, imprez sportowych, uroczystości. Zachowania naruszające obowiązujące normy zdarzają się incydentalnie.

Na upowszechnienie zasługuje działania mające na celu eliminowanie zagrożeń prowadzone przez SP w Sokołowie Podlaskim. Podejmowane przez tę szkołę działania wychowawcze analizowane są dwa razy w roku przez pedagoga szkolnego, wyniki tych analiz prezentowane są na posiedzeniu rady pedagogicznej. Wychowawcy klas analizują oceny zachowania uczniów w klasach i przedstawiają radzie pedagogicznej przykłady zachowań pożądaných, jak też szczegółowo omawiają oceny najniższe w danej klasie. Właściwe zachowania nagradzane są zgodnie ze Statutem Szkoły, a eliminowanie złych zachowań przebiega wielostopniowo. Cała procedura postępowania została przedstawiona jako przykład dobrej praktyki na Krajowym Spotkaniu Dyrektorów Klubu Szkół Uczących się (SUS) w 2010 roku.

Gimnazjum

Analizie poddano spełnianie wymagań opisanych w obszarach: Efekty, Procesy, Środowisko, Zarządzanie.

Obszar: Efekty

Wymaganie -1.1. Analizuje się wyniki egzaminu gimnazjalnego

1. W badanych gimnazjach analizowane są wyniki egzaminu gimnazjalnego z wykorzystaniem metod jakościowych i ilościowych. Analiza wyników egzaminu zewnętrznego przeprowadzana jest zarówno na poziomie wyników pojedynczego ucznia, jak i na poziomie zespołów klasowych. Szkoły porównują również własne wyniki z wynikami szkół w dzielnicach/gminach/ powiecie, województwie i kraju. Analiza ta odnosi się tak do części humanistycznej egzaminu, jak i matematyczno-przyrodniczej, a teraz także do języków obcych. Przeprowadzenie analizy porównawczej pozwoliło obliczyć przyrost wiedzy uczniów - edukacyjną wartość dodaną.
2. Dyrektorzy badanych gimnazjów powołali zespoły ds. analizy wyników egzaminu zewnętrznego. W opracowanie wyników zaangażowani byli również nauczyciele w zespołach przedmiotowych. Efekty pracy zespołów były prezentowane radzie pedagogicznej i rodzicom uczniów na zebraniach z wychowawcą klasy. W celu kształcenia umiejętności analizowania wyników egzaminu dyrektorzy organizowali szkolenia w ramach wewnętrznego doskonalenia nauczycieli, które zwykle poprzedzone były uczestnictwem nauczycieli w szkoleniach zewnętrznych.
3. Na podstawie uzyskanych wyników we wszystkich badanych gimnazjach sformułowane zostały wnioski, służące poprawie jakości pracy szkoły. Zorganizowano dodatkowe zajęcia przygotowujące do egzaminu, opracowano zestawy powtórzeniowe z tych części materiału, które na egzaminie sprawiły uczniom największe trudności, dokonano korekty planu dydaktycznego. Nauczyciele jednej ze szkół uznali, że ze względu na powtarzające się schematy zadań egzaminacyjnych, system dydaktyczny szkoły w zakresie przygotowania uczniów do egzaminu można realizować na różnych zajęciach. Dlatego szukano,

między innymi, dróg poprawy w korelacji przedmiotowej – na wszystkich przedmiotach sprawdzana jest ortografia, ćwiczone są krótkie formy pisemne, zwracana jest uwaga na poprawność wypowiedzi uczniów, czytanie ze zrozumieniem. W innym gimnazjum wprowadzono w klasie pierwszej ocenianie kształtujące na wszystkich przedmiotach, wdrożono również innowacyjny program opracowany przez nauczyciela matematyki „Jak się uczyć, aby wiedzieć więcej”, zakupiono nowoczesne pomoce dydaktyczne.

4. We wszystkich badanych gimnazjach wdrożone do realizacji wnioski z analizy wyników egzaminu zewnętrznego przyczyniły się do wzrostu efektów kształcenia. Poprawa z roku na rok wyników egzaminu (osiągnięcie wyższego staninu), liczniejszy udział uczniów w zajęciach pozalekcyjnych, konkursach, olimpiadach, zawodach i osiągnięte sukcesy, udział w programach zewnętrznych, np. „Szkoła Myślenia”, „Szkoła ucząca się”, „Szkolna Akademia Wiedzy i Rozwoju”, zdaniem dyrektora, nauczycieli i partnerów szkoły, świadczą o wzroście efektów kształcenia. W opinii nauczycieli jednego z badanych gimnazjów do wzrostu efektów kształcenia przyczynia się comiesięczne monitorowanie przyrostu wiedzy u każdego ucznia. Do tego celu wykorzystywane są arkusze udostępnione przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną i Wydawnictwo Operon oraz sprawdziany opracowane przez nauczycieli. Dla uczniów z problemami edukacyjnymi organizowane są zajęcia wyrównawcze i indywidualne konsultacje przedmiotowe.

Wymaganie – 1.2. Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności

1. W badanych gimnazjach uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności zgodnie z podstawą programową. Dowodzą tego oceny uzyskiwane przez uczniów ze sprawdzianów, śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych, osiągnięcia uczniów w olimpiadach i konkursach, np. matematycznych, językowych, Ogólnopolskiej Olimpiadzie Astronomicznej, Ogólnopolskim Festiwalu Piosenki o Zdrowiu pod hasłem „Wyśpiewać zdrowie”. Nauczyciele dostrzegają możliwości uzyskiwania przez uczniów lepszych wyników w nauce. Uczniowie potwierdzają, że mają szansę poprawić oceny, nauczyciele

dostrzegają ich wysiłek włożony w naukę (pochwały słowne „jesteś super”, „dasz sobie radę”), chwalą za odnoszone sukcesy.

Szkoły badają poziom wiedzy i umiejętności uczniów w odniesieniu do standardów egzaminacyjnych. Dokonują analizy porównawczej wyników sprawdzianów, egzaminów próbnych, egzaminów zewnętrznych. Analizie poddawana jest również frekwencja uczniów i udział w konkursach, olimpiadach, zawodach sportowych. Dyrektorzy, nauczyciele, rodzice i partnerzy szkół uważają, że uczniowie potrafią zachować się w różnych sytuacjach, np. podczas wycieczek, wyjść do teatru i kina. Młodzież nabywa przydatne umiejętności, które pozwalają uczniom rozwijać się oraz prezentować właściwe postawy w relacjach z rówieśnikami i dorosłymi. Za najważniejsze zostały uznane: umiejętność uczenia się, komunikowania, okazywania wrażliwości, współpracy i otwartości na problemy innych.

2. W pracy badanych szkół wykorzystywane są i wdrażane wnioski sformułowane po analizie osiągnięć uczniów. Nauczyciele wskazują, że prowadzona analiza osiągnięć edukacyjnych umożliwia określenie mocnych i słabych stron ucznia w odniesieniu do standardów i wymagań egzaminacyjnych. Nauczyciele realizują wnioski dotyczące modyfikacji programów nauczania, tworzenia programów własnych, organizacji zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych. Doskonalone są działania związane z realizacją zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych. Nauczyciele opracowują indywidualne plany pracy edukacyjno-terapeutycznej dla uczniów z orzeczeniami o niepełnosprawności, dostosowują wymagania do możliwości uczniów. Stosują w swojej pracy wzmocnienia pozytywne. W jednym z gimnazjów, w każdej klasie widnieje tzw. „mapa sukcesu”, na której umieszczane są nazwiska uczniów wyróżniających się w różnych dziedzinach. Ideą szkoły jest, aby każdy uczeń został zauważony i doceniony. W innych gimnazjach wprowadzono dodatkowe punkty za odrabianie prac domowych, aby zmotywować uczniów do systematycznego utrwalania wiedzy.
3. W badanych gimnazjach wdrażanie wniosków z analizy osiągnięć uczniów przyczynia się do wzrostu efektów kształcenia. Szkoły odnotowują poprawę wyników egzaminów zewnętrznych (we wszystkich jego częściach lub w jednej z nich), wysoki wskaźnik promocji uczniów, zwiększającą się liczbę uczniów

biorących udział w konkursach, olimpiadach, zawodach sportowych i zajęciach pozalekcyjnych, rozwijających ich zainteresowania i talenty (gimnazjaliści doskonałą umiejętność posługiwania się językiem obcym, technologiami komunikacyjnymi i informacyjnymi, uczestniczą w wykładach i zajęciach laboratoryjnych na wyższych uczelniach). Wskaźnik edukacyjnej wartości dodanej w części humanistycznej oraz matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego, obliczony na podstawie wyników egzaminów z lat 2007-2009, plasuje jedno z badanych gimnazjów wśród szkół sukcesu.

Wymaganie – 1.3. Uczniowie są aktywni

1. W badanych gimnazjach uczniowie są aktywni i zaangażowani w zajęcia organizowane przez szkołę. Szkoły umożliwiają uczniom rozwijanie aktywności w różnych dziedzinach organizując, m.in.: zajęcia pozalekcyjne, wyjazdy integracyjne, konkursy, projekty edukacyjne (m.in. interdyscyplinarny projekt – fizyka, matematyka, język polski, historia), uroczystości i imprezy sportowe oraz o charakterze środowiskowym („Piknik sąsiedzki”, „Dni otwarte”, akcje charytatywne, wycieczki, biwaki). Młodzież ma możliwość uczestnictwa w kołach: chemicznym, historycznym, języka angielskiego, geograficznym, informatycznym, fizycznym „Ciekawa fizyka”, języka niemieckiego. Szkoły motywują młodzież do aktywności w samorządzie uczniowskim, wolontariacie (pomagają uczniom szkoły podstawowej w odrabianiu lekcji w świetlicy środowiskowej), czy zajęciach sportowych. Działają organizacje: ZHP, PCK, LOP.
2. Obserwacja zajęć w badanych gimnazjach potwierdza zaangażowanie uczniów na lekcjach. W szkołach wypracowane są zasady i strategie uczestniczenia w lekcjach. Największą aktywność można było zaobserwować podczas „burzy mózgów”, przy opisanu ilustracji, w sytuacji wymagającej samodzielnej pracy oraz w trakcie opracowywania zagadnień w grupach. Uczniowie wykonują ćwiczenia i zadania grupowe oraz prowadzi dyskusje. Jeden z uczniów ocenił aktywność młodzieży na zajęciach edukacyjnych: „Na lekcji prowadzimy dyskusje, wypowiadamy swoje zdanie. Nauczyciel jest moderatorem, sprawdza,

- czy mówimy dobrze. Nauczyciel cieszy się, że nie zgadzamy się z jego opinią. Musimy uzasadnić swoje zdanie”.
3. Uczniowie są samodzielni i autonomiczni w podejmowaniu różnorodnych aktywności na rzecz własnego rozwoju i rozwoju szkoły. Proponują organizację zajęć pozalekcyjnych, zgodnych z ich zainteresowaniami (np. kółko fotograficzne, teatralne – „Teatr pod Trójką”, muzyczne z nauką gry na instrumentach) oraz rodzaj zajęć sportowych realizowanych w ramach SKS. Nauczyciele potwierdzają podejmowanie przez uczniów inicjatyw dotyczących własnego rozwoju: włączają się do imprez szkolnych-otręsiny, ślubowanie klas pierwszych, Festiwal Piosenki, Forum Uczniowskie. Uczestniczą w wystawach, w programach zewnętrznych, np. e -Tweening, „Szkoła Myślenia”, „Uczniowie z klasą”, Szkoła bez przemocy” i debatach. Działają w kołach teatralnych, Klubie Europejskim, Dyskusyjnym Klubie Filmowym, Dniu Języków obcych, Przeglądzie Małych Form Teatralnych. Wykazują zainteresowanie wyborem przyszłej szkoły lub zawodu, zgłaszając inicjatywy dotyczące ich dalszej kariery, biorą udział w debatach sejmku dzieci i młodzieży.
 4. W gimnazjach większość uczniów uważa, że mają wpływ na to, co dzieje się w szkole i mają możliwość dzielenia się swoimi pomysłami. Nauczyciele są otwarci na ich propozycje. Powyższe zdanie potwierdzają rodzice i przedstawiciele organu prowadzącego. Wskazuje na to wypowiedź jednego z uczniów: „Nauczycielka widzi nasz zapał i jest otwarta na nasze pomysły. Nie narzuca nam jakiegoś gotowego scenariusza, dała nam czas do namysłu i czeka, aż sami będziemy coś tworzyć”. W jednym z gimnazjów ponad połowa uczniów nie potwierdza, że „ma wpływ na to, co się dzieje w szkole”.

Wymaganie – 1.4. Respektowane są normy społeczne

1. Z przeprowadzonego badania wynika, że w gimnazjach respektowane są normy społeczne. Uczniowie znają normy i zasady właściwego zachowania w szkole. Uczniowie w 90 % potwierdzają, że mają poczucie bezpieczeństwa w czasie lekcji, przerw oraz w czasie pobytu w szkole i po zajęciach. W jednym z gimnazjów uczniowie wskazują na konieczność respektowania ustalonych w szkole zasad przez wszystkich nauczycieli.

2. W szkołach dba się o bezpieczeństwo. Pracownicy niepedagogiczni, rodzice, partnerzy szkół potwierdzają zapewnianie przez szkoły poczucia bezpieczeństwa uczniom. Pogląd swój uzasadniają: monitoringiem, funkcjonowaniem portierni oraz bardzo bogatym programem wychowawczym i profilaktyki. Duże znaczenie mają według nich dyżury nauczycieli, bariery i zabezpieczenia przed szkołą, opieka świetlicy i zatrudnienie pielęgniarki.
3. W gimnazjach prowadzona jest diagnoza zachowań uczniów i zagrożeń w obszarach: relacje uczniów z rówieśnikami, koncentracja uwagi w grupie rówieśniczej, szkoła jako środowisko społeczne, szkoła jako miejsce pracy, szkoła jako miejsce nauki. Nauczyciele współpracują z psychologiem w zakresie diagnozy przyczyn trudności wychowawczych i niepowodzeń szkolnych oraz rozwiązywania bieżących problemów. Zdaniem większości ankietowanych pożądane zachowania uczniów są dostrzegane i chwalone przez nauczycieli, stosowane są tzw. „mapy sukcesów”, nagrody, pochwały, listy gratulacyjne. Wśród badanych są opinie, że sukcesy osiągnięte przez uczniów nie zawsze są z nimi analizowane. Szkoły modyfikują punktowy system oceniania, w celu podniesieniu skuteczności oddziaływań, wprowadzają „Dzień bez mundurka”, czy dokonują zmian w kryteriach zachowania. Opracowane zostały plany działań profilaktycznych, w ramach których odbywają się: zajęcia psychoedukacyjne; trening zastępowania agresji ART; trening komunikacji; warsztaty dotyczące asertywnych zachowań, szkodliwości nałogów i unikania konfliktów, np. „Spoko, spokojnie, to tylko konflikt”; programy integracyjne dla klas pierwszych; programy profilaktyczne: „Bezpieczna szkoła”, „Uwierz w siebie”, „Trzymaj formę”, „Tydzień bez agresji -BezA”; warsztaty dotyczące „cyberprzemocy”. Gimnazja przystępują do programu „ Szkoła Promująca Zdrowie”. Uczniowie uczestniczą w akcji „ Dzień z jabłkiem”, w „Olimpiadzie promocji zdrowego stylu życia”, biorą udział w konkursach: „Konkurs wiedzy o uzależnieniach HIV i AIDS”, „Piękno wybranego krajobrazu”, „Nie wypalaj traw”, „Światowy Dzień Zwierząt”, „Święto Drzewa”.
4. Uczniowie badanych gimnazjów przestrzegają obowiązujących zasad i norm społecznych. Został wskazany przez badanych w wywiadzie tylko jeden przypadek złamania przez ucznia obowiązujących norm. Uczniowie zachowują się zgodnie z oczekiwaniami nauczycieli i środowiska. Badani stwierdzają, że

uczniowie zachowują się kulturalnie podczas prowadzonych imprez sportowych, akcji charytatywnych, wyjazdów, uroczystości szkolnych. Szkoły cały czas pracują nad poprawą bezpieczeństwa. Na posiedzeniach rady pedagogicznej są szczegółowo omawiane zagadnienia związane z zachowaniem uczniów poszczególnych klas, przeprowadzana jest analiza działań podejmowanych dla eliminowania zagrożeń i wzmacniania właściwych zachowań. Zdaniem rodziców, w przypadku występowania niewłaściwych wzajemnych zachowań uczniów, reakcja nauczycieli i innych pracowników szkoły jest właściwa, natychmiastowa oraz dyskretna. Nauczyciele przygotowują sprawozdania z realizacji programu profilaktyki, programu wychowawczego i zewnętrznych programów profilaktycznych. Wnikliwej analizie poddawane są oceny zachowania uczniów. Opracowywane również są zasady postępowania z uczniem wagarującym, agresywnym. Przeprowadza się w szkołach akcje: „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Nie zamykaj oczu”.

Obszar: Procesy

Wymaganie –2.1. Szkoła ma koncepcję pracy

1. Badane szkoły mają koncepcje pracy, które zostały przyjęte przez rady pedagogiczne. Koncepcje są adekwatne do potrzeb uczniów i środowiska lokalnego. Główne założenia koncepcji to: umożliwienie każdemu uczniowi odniesienia sukcesu zgodnie z jego umiejętnościami, w tym zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia oraz rozwoju zainteresowań i uzdolnień, przygotowanie ucznia do dalszej nauki w szkole ponadgimnazjalnej.
2. Uczniowie i rodzice znają i akceptują koncepcje pracy szkoły. Szkoły modyfikują przyjęte koncepcje. Podstawą do modyfikacji są systematyczne diagnozy potrzeb uczniów i środowiska lokalnego. Wskazuje się wiele sposobów dostosowania pracy szkoły do potrzeb uczniów i środowiska lokalnego. W ramach wyrównywania szans edukacyjnych, szkoła zapewnia uczniom wsparcie wychowawców, reedukatora, psychologa szkolnego oraz specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Wymaganie –2.2. Oferta edukacyjna umożliwia realizację podstawy programowej

1. Oferta edukacyjna umożliwia realizację podstawy programowej. Wskazuje się, że wybór szkolnych programów nauczania dokonywany jest zgodnie z obowiązującymi przepisami. Dyrektor organizuje w tym zakresie szkolenia rady pedagogicznej, które prowadzą specjaliści. Stwierdzono, że oferta edukacyjna odpowiada potrzebom uczących się i rynku pracy.
2. W szkole dokonuje się modyfikacji i wzbogacania oferty programowej. Monitoruje się realizację podstawy programowej poprzez zastosowanie arkusza rytmiczności realizacji podstawy programowej, wprowadzenie kart monitoringu liczby zrealizowanych godzin, jak również obserwacje zajęć lekcyjnych i analizę zeszytów uczniowskich. Poprzez swoją ofertę edukacyjną szkoła rozwija aspiracje uczniów. Realizowane są projekty edukacyjne i innowacje pedagogiczne.

Wymaganie –2.3. Procesy edukacyjne mają charakter zorganizowany

1. Procesy edukacyjne przebiegające w badanych szkołach są planowane i monitorowane.

Diagnozowanie potrzeb edukacyjnych uczniów, oczekiwań rodziców, organu prowadzącego wobec szkoły pozwala zaplanować zadania priorytetowe na każdy rok szkolny. W obu badanych gimnazjach takimi zadaniami była praca z uczniem zdolnym („wyławianie talentów”), kształcenie umiejętności językowych (np. umożliwienie uczniom uzyskania certyfikatów językowych, udział uczniów w projektach unijnych, współpraca szkół ze szkołami za granicą), doskonalenie form i metod pracy (udział nauczycieli w kursach, szkoleniach, konferencjach), rozwój samorządności uczniów (samorząd uczniowski aktywnie uczestniczy w życiu szkoły, uczniowie biorą udział w akcjach charytatywnych, redagują gazetkę szkolną). Dyrektor szkoły, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, prowadzi obserwacje pracy poszczególnych nauczycieli, zespołów zadaniowych, monitoruje realizację programów wychowawczego i profilaktyki. Nauczyciele dokonują analizy wyników nauczania, wyników

egzaminów zewnętrznych, udziału uczniów w konkursach, olimpiadach, turniejach, zajęciach pozalekcyjnych. W badanych szkołach zasięga się opinii uczniów i ich rodziców na temat przebiegu procesów edukacyjnych. Monitorowanie procesów edukacyjnych jest poddawane analizie i służy formułowaniu wniosków.

2. Wnioski z monitorowania procesów edukacyjnych są wykorzystywane w planowaniu tych procesów. Służą one doskonaleniu jakości pracy nauczycieli, indywidualizacji nauczania, podejmowaniu działań wpływających na zwiększenie efektywności pracy uczniów i poczuciu odpowiedzialności za proces uczenia się, modyfikacji pracy szkoły. W badanych gimnazjów, w wyniku przeprowadzonego monitorowania, np.: zmieniono podręczniki i programy nauczania, opracowano nowy harmonogram zastępstw za nieobecnych nauczycieli, zakupiono nowoczesne pomoce dydaktyczne, wzbogacono ofertę zajęć pozalekcyjnych, zmodyfikowano niektóre zapisy w wewnętrznych zasadach oceniania.
3. Procesy edukacyjne zorganizowane są w sposób sprzyjający uczeniu się. Nauczyciele, obok tradycyjnych metod nauczania, stosują także metody aktywizujące, np. dyskusję, symulację rozwiązań problemów, pracę w grupach, „burzę mózgow”, metodę projektów, dramy. Na zajęciach lekcyjnych wykorzystywane są nowoczesne pomoce dydaktyczne (tablica multimedialna, komputer, projektor, płyty CD). Czynnikiem motywującym uczniów do pracy jest funkcjonujący, w jednym z badanych gimnazjów, system stypendialny.
4. Nauczyciele pracują wspólnie z uczniami nad doskonaleniem procesów edukacyjnych, stosując różne sposoby wspierania i motywowania uczniów w procesie uczenia się, np. nauczyciele dokonują ewaluacji własnych zajęć, organizują indywidualne konsultacje z poszczególnych przedmiotów, prowadzą rozmowy z uczniami na temat sposobów uczenia się, pokonywania stresu, przyczyn niepowodzeń szkolnych. Uczniowie jednego z badanych gimnazjów podkreślają, że ważne dla nich jest również omawianie ich sukcesów, o czym, zdaniem uczniów, nie wszyscy nauczyciele pamiętają. Obserwacja szkół jednak wykazała, że osiągnięcia uczniów są promowane, o czym świadczą ekspozycje statuetek, pucharów, dyplomów, na stronie internetowej szkoły i na tablicach informacyjnych zamieszczane są materiały promujące osiągnięcia gimnazjalistów.

Wymaganie- 2.4 Procesy edukacyjne są efektem współdziałania nauczycieli

1. Nauczyciele współpracują przy tworzeniu i analizie procesów edukacyjnych. Wskazują, że wspólnie realizowane są zadania: opiniowanie szkolnego zestawów programów nauczania, programów własnych, wybór podręczników i lektur szkolnych, przygotowanie oferty zajęć pozalekcyjnych, monitorowanie osiągnięć uczniów. Zdaniem dyrektorów na podkreślenie zasługuje współpraca nauczycieli w zespołach przedmiotowych i zespołach zadaniowych, podczas tworzenia testów i sprawdzianów, dokonywaniu analizy wyników sprawdzianów semestralnych i egzaminu gimnazjalnego, organizowaniu wycieczek, wyjazdów na tzw. „zielone szkoły”, modyfikacji szkolnych zasad oceniania.
2. Nauczyciele dzielą się swoim doświadczeniem i wiedzą, wspierają swoich kolegów, którzy ubiegają się o kolejne stopnie awansu zawodowego – pełnią funkcję opiekunów stażu, organizują lekcje pokazowe, ustalają sposoby i metody realizacji programów nauczania i korelacji treści nauczania, opracowują programy naprawcze. Wprowadzane zmiany dotyczące przebiegu procesów edukacyjnych następują w wyniku wspólnych ustaleń między nauczycielami.

Wymaganie- 2.5 Kształtuje się postawy uczniów

1. W badanych gimnazjach kształtowana jest postawa uczniów poprzez szkolny system oddziaływań wychowawczych. System ten jest spójny z modelem absolwenta opisanym w Statucie, misją szkoły oraz potrzebami uczniów. Podstawą do jego realizacji jest szkolny program wychowawczy i program profilaktyki. Zawierają one treści wychowawcze, jakie należy zrealizować na poszczególnych przedmiotach i godzinach wychowawczych.
2. Działania wychowawcze szkoły są podejmowane na podstawie diagnozy potrzeb uczniów. Prowadzona jest tzw. "ankieta na wstępie". Diagnozę prowadzi również pedagog szkolny w czasie rozmów z uczniami. Rozpoznanie potrzeb uczniów dokonywane jest również poprzez współpracę z rodzicami, z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, poradniami specjalistycznymi.
3. Uczniowie uczestniczą w działaniach sprzyjających kształtowaniu pożądanych społecznie postaw, np. poprzez udział w uroczystościach, akcjach

charytatywnych, weekendowych wyjściach „kulturalnych”, współpracując z innymi szkołami. Samorząd uczniowski bierze udział w tworzeniu programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki oraz w pracach nad zmianami wewnątrzszkolnych zasad oceniania.

4. W szkołach sformułowano katalog pożądanych postaw uczniów. Uczniowie mieli wpływ na powstanie katalogu poprzez spotkania dyrektora z przedstawicielami klas i z Prezydium Samorządu Uczniowskiego oraz inne inicjatywy, np. wykorzystanie Skrzynki Pytań.
5. Uczniowie znają zakazy i na ogół je respektują. Zdarzają się pojedyncze przypadki ich łamania. W każdej sytuacji związanej z niestosownym zachowaniem nauczyciele reagują, zwracając uczniom uwagę i wskazując niewłaściwy aspekt zachowania.
6. Wszystkie podejmowane działania wychowawcze są poddawane analizie. Wnioski z przeprowadzanych analiz są inspiracją do modyfikacji działań wychowawczych. Przykładem potwierdzającym wdrażanie wniosków z analiz jest m.in. zmiana zapisów w statucie szkoły oraz innych szkolnych procedurach i regulaminach, wprowadzenie zmian w systemie oceny zachowania z ilościowego na jakościowy oraz podjęcie działań związanych z doradztwem zawodowym. Wnioski i propozycje dotyczące działań wychowawczych mogą być przez uczniów zgłaszane podczas spotkań uczniów lub samorządu uczniowskiego z dyrektorem, pedagogiem czy rzecznikiem praw ucznia. Uczniowie mają wpływ na dobór tematyki godzin wychowawczych, wybór programów profilaktycznych i tematyki warsztatów organizowanych przez pedagoga.

Wymaganie- 2.6 Prowadzone są działania służące wyrównywaniu szans edukacyjnych

1. W badanych szkołach podejmuje się działania, aby umożliwić dziecku odniesienie sukcesu szkolnego na miarę jego możliwości. Przykładem takich działań jest bogata oferta zajęć pozalekcyjnych, sportowych, wolontariat i warsztaty. W ofercie zajęć pozalekcyjnych szkoła organizuje dodatkowe zajęcia przygotowujące do egzaminu gimnazjalnego, zajęcia przedmiotowe, artystyczne i sportowe. Możliwość realizacji zainteresowań prospołecznych uczniów stwarza

Szkolny Klub Europejski oraz młodzieżowy wolontariat. Nauczyciele stosują się do zaleceń wynikających z opinii i orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto dla rodziców organizowane są warsztaty prowadzone przez psychologa szkolnego, w zakresie zwiększania ich umiejętności wychowawczych.

2. Szkoła dokumentuje osiągnięcia uczniów. Są one odnotowywane i opisane w protokołach rad pedagogicznych i zespołów przedmiotowych oraz w sprawozdaniach dyrektora szkoły do organu prowadzącego. Upubliczniane są na tablicy informacyjnej w szkole, na stronie internetowej szkoły oraz w prasie lokalnej. Rejestrowane są wszystkie podziękowania i dyplomy, gromadzone są puchary i nagrody, które umieszcza się w specjalnych gablotach na korytarzu.
3. W szkole prowadzone są działania zwiększające szanse edukacyjne uczniów. Istnieje system zindywidualizowanego motywowania uczniów poprzez indywidualizację procesu edukacji, udzielanie bezpłatnej pomocy w nauce oraz stypendia za osiągnięcia w nauce. Zachęca się uczniów do korzystania z szerokiej oferty zajęć edukacyjnych. W zakresie pracy z uczniem zdolnym jedna ze szkół zgłosiła swój udział do programu "Wars i Sawa". W szkołach prowadzone są również działania mające na celu wspomaganie uczniów o specjalnych potrzebach poprzez organizację zajęć wyrównawczych oraz objęcie uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Prowadzone są zajęcia: socjoterapeutyczne, psychiatryczne, reedukacyjne i graficzne dla uczniów z dysleksją, warsztaty techniki szybkiego czytania oraz pomoc psychologiczna w formie rozmowy wspierającej. Szkoła dla ograniczenia nierówności wynikających ze zróżnicowania statusu ekonomicznego rodzin uczniów prowadzi diagnozę potrzeb w tym zakresie oraz gromadzi informacje o udzielanej pomocy.
4. W badanych szkołach budowane są postawy sprzyjające nauce. Służy temu indywidualizacja procesu edukacji poprzez diagnozowanie możliwości i potrzeb uczniów, dostosowywanie metod i form pracy do ich możliwości, wprowadzenie punktowego systemu oceniania zachowania oraz budowanie w uczniach wiary we własne siły.

Obszar: Środowisko

Wymaganie –3.1. Wykorzystywane są zasoby środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju

1. Badane szkoły współpracują z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym i ponadlokalnym. Charakter współpracy badanych szkół ze środowiskiem lokalnym jest zróżnicowany i zależy od potrzeb i typu tego środowiska. Wśród form wymienia się np: pikniki sąsiedzkie, lokalne imprezy sportowe.
2. Zwraca uwagę szeroka współpraca badanych szkół ze środowiskiem ponadlokalnym. Wymienia się tutaj szereg instytucji takich jak Telewizja Polska, Uniwersytet Warszawski, Radio „TOK FM”, Fundację „Świat na Tak”, Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy, Helsińską Fundację Praw Człowieka. Ważną rangę nadaje się: rozwojowi zainteresowań i talentów młodzieży, działalności wolontariatu, aktywnemu wypoczynkowi. Partnerem tej współpracy jest samorząd lokalny i rodzice uczniów.

Wymaganie –3.2. Wykorzystywane są informacje o losach absolwentów

1. Szkoły pozyskują i wykorzystują informacje o losach absolwentów. W ramach współpracy absolwentów ze szkołą, dyrektor wskazuje na ich uczestnictwo w godzinach z wychowawcą, kołach zainteresowań i spotkaniach przedświątecznych, ogólnoszkolnych uroczystościach, wyjazdach oraz projektach. Absolwenci biorą udział w organizacji imprez szkolnych. Pomagają w organizowaniu i prowadzeniu zajęć pozalekcyjnych. Szkoły wykorzystują informacje o losach absolwentów w procesie nauczania i wychowania. Pozyskują absolwentów do promocji szkoły w środowisku lokalnym.
2. Szkoły przygotowują uczniów do kontynuowania kształcenia na dalszych szczeblach edukacji. Podejmują liczne działania celem przygotowania młodzieży do dalszego kształcenia. Realizowane są zajęcia w zakresie proorientacji zawodowej oraz prowadzone są badania predyspozycji zawodowych uczniów.

Wymaganie –3.3. Promowana jest wartość edukacji

1. Szkoły podejmują działania, których celem jest promowanie wartości edukacji. W tym zakresie szkoły przekazują zainteresowanym podmiotom informacje dotyczące oferty edukacyjnej. Środowiska lokalne są informowane o celowości i skuteczności działań szkoły. Istotnym argumentem potwierdzającym realizację wymagania jest prowadzenie przez szkołę działań promujących w lokalnej społeczności wartości uczenia się przez całe życie. Prezentowane i upowszechniane informacje dotyczą: sukcesów uczniów w olimpiadach przedmiotowych, zawodach i imprezach sportowych, stypendiów naukowych przyznanych uczniom szkoły oraz wdrożonych projektów, akcji społecznych i ich efektów.
2. Rodzice i przedstawiciele lokalnego środowiska znają osiągnięcia szkół. Szkoły postrzegane są w środowisku jako dbające o jakość kształcenia. Podejmuje się wiele działań promujących wartość uczenia się np.: pedagogizacja rodziców w zakresie doradztwa zawodowego, szkolenia, kursy, warsztaty, projekty edukacyjne, akcje społeczne, zawody sportowe.

Wymaganie–3.4. Rodzice są partnerami szkoły

1. Rodzice są partnerami szkoły, która w różnorodny sposób pozyskuje i wykorzystuje ich zdanie na temat swojej pracy. Są zachęceni do wyrażania własnego zdania na temat pracy szkoły m. in. dotyczące oferty języków obcych, zorganizowania dodatkowych zajęć dla chętnych uczniów. Opinie rodziców są brane pod uwagę przy planowaniu działań szkoły.
2. Rodzice aktywnie uczestniczą w licznych działaniach szkół, które integrują społeczność lokalną, niosą pomoc socjalną, wspierają realizację projektów edukacyjnych. Biorą udział w spotkaniach świątecznych, imprezach szkolnych i akcjach charytatywnych oraz w warsztatach doskonalących umiejętności wychowawcze. Szkoły wspierają rodziców w wychowaniu dzieci. Rodzice uczestniczą w warsztatach doskonalących umiejętności wychowawcze.

Obszar: Zarządzanie

Wymaganie–4.1. W szkole współpracuje się w zespołach

1. W szkołach funkcjonuje współpraca w zespołach i analizowane są efekty jej działania. Nauczyciele uczestniczą w pracach zespołów: wychowawczym i profilaktycznym, przedmiotowych, programowym (pracujące nad treściami nauczania), metodycznym (rozwijanie metody pracy z uczniem), szkoleniowym (doskonalenie zawodowe nauczycieli), zespoły nauczycieli pracujących w jednym oddziale, ds. ewaluacji wewnętrznej. Ponadto nauczyciele pracują w zespołach: ds. szkoleniowej rady pedagogicznej, ds. dokumentacji szkoły (opracowywanie dokumentów wewnętrznych), ds. kontaktów z rodzicami, liderów.
5. Zdecydowana większość działań planowana jest wspólnie z innymi nauczycielami. W opinii dyrektora jednego z gimnazjów, problemy rozwiązywane są przez nauczycieli zespołowo i/lub z pomocą eksperta z zewnątrz, w przypadku potrzeby specjalistycznego wsparcia. Część pracowników pedagogicznych nie ma poczucia wspólnego rozwiązywania problemów. Efektywna praca zespołów nauczycielskich sprzyja rozwojowi gimnazjum. Jednak oferta szkoleń dla nauczycieli nie zaspokaja w pełni potrzeb i oczekiwań całego grona.

Wymaganie– 4.2. Sprawowany jest wewnętrzny nadzór pedagogiczny

1. W badanych gimnazjach sprawowany jest wewnętrzny nadzór pedagogiczny. Nauczyciele są zaangażowani w podejmowaną w szkole ewaluację wewnętrzną. Prowadzona jest ona w ramach prac zespołu ds. ewaluacji. Potwierdzono współpracę zespołu zadaniowego ds. ewaluacji wewnętrznej z zespołami, np. wychowawczym, przedmiotowymi. Wnioski wynikające z wewnętrznego nadzoru pedagogicznego wykorzystywane są do planowania pracy. Wnioski wypracowywane są na podstawie analizy wyników osiągnięć uczniów z roku poprzedniego i uwzględniane w planie pracy szkoły na nowy rok szkolny.
2. Adekwatnie do treści zajęć, stosowane są atrakcyjne i różnorodne metody i formy pracy oraz środki dydaktyczne (z wykorzystaniem tablic multimedialnych). W planie pracy ujęte zostały także działania rozwijające umiejętności uczniów.

Wymaganie–4.3. W szkole istnieją odpowiednie warunki lokalowe i wyposażenie

1. Mimo nielicznych braków lokalowych, stworzone są warunki umożliwiające realizowanie podstawy programowej. Poprawa warunków lokalowych i wzbogacanie wyposażenia szkoły prowadzone są w sposób planowy. W szkołach istnieje plan wzbogacania warunków lokalowych oraz wyposażenia. Wyposażenie szkoły jest sukcesywnie wzbogacane w pomoce dydaktyczne, w sprzęt i meble. Dobudowywane są sale lekcyjne, pracownie, toalety. Wśród braków wymieniono: szatnie z indywidualnymi szafkami dla uczniów, remont sal. Nie we wszystkich szkołach jest możliwość budowy obiektu o charakterze sportowym.
2. Mocną stroną szkół jest dbałość dyrektora w zakresie pozyskiwania środków na wzbogacanie bazy i wyposażenie szkoły. Samorząd lokalny, rodzice, partnerzy szkoły wspomagają szkoły finansowo.

Szkoły ponadgimnazjalne

Analizie poddano spełnianie wymagań opisanych w obszarze – Efekty.

Obszar: Efekty

Wymaganie – 1.1. Analizuje się wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe

1. W badanych szkołach ponadgimnazjalnych analizowane są wyniki egzaminów zewnętrznych w celu poprawy jakości ich pracy, stosując jakościowe, ilościowe i porównawcze metody analizy.
2. Szkoły wdrażają wnioski z analizy egzaminów zewnętrznych, co skutkuje wprowadzeniem: egzaminów próbnych z przedmiotów ogólnokształcących i przedmiotów zawodowych, zmian w rozkładach materiałów, form sprawdzania wiedzy i umiejętności podobnych do tych, które stosowane są na egzaminach zewnętrznych, modyfikacji metod nauczania, zmian sposobu prowadzenia zajęć z matematyki w klasach z rozszerzonym programem nauczania przedmiotów humanistycznych, rozwijania kompetencji matematycznych uczniów poprzez

uczestnictwo w projekcie „Połowa drogi...”, udziału w programie „Szkoła kluczowych kompetencji”.

3. W badanych szkołach przedmiotem zainteresowań i źródłem planowania na kolejny rok szkolny jest analiza wyników egzaminów zewnętrznych w zestawieniu z efektami oceniania wewnątrzszkolnego. W jednym z liceów uczniowie motywowani są nagrodami za dobre wyniki w nauce w postaci przyznawania statuetki „Aleksander”, listów gratulacyjnych do rodziców, medali dla 3 najlepszych uczniów.
4. Szkoły dokonują analizy próbnych egzaminów, które umożliwiają, zdaniem nauczycieli, rozpoznanie wiedzy i umiejętności uczniów, a zarazem określają stopień przygotowania do egzaminów zewnętrznych.
5. Wprowadzane są zmiany organizacyjne (dodatkowe godziny przeznaczone na realizację kół zainteresowań, pracę z uczniem zdolnym i mającym braki w wiedzy, konsultacje indywidualne).

Wszystkie szkoły ponadgimnazjalne poddane ewaluacji zewnętrznej analizują odpowiednio wyniki egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Najczęściej stosowaną strategią jest analiza wyników na poziomie szkoły, pojedynczych uczniów oraz na poziomie zespołów klasowych. Wyniki egzaminów zewnętrznych zestawiane są z wynikami szkół w skali powiatu, województwa i kraju w oparciu o zbiorcze wyniki egzaminów zewnętrznych przekazywanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną. W badanych szkołach stwierdzono, że wdrażane wnioski z analizy wyników egzaminów zewnętrznych wpłynęły na zmianę w projektowaniu i planowaniu pracy dydaktycznej szkoły oraz na zmianę organizacji zajęć lekcyjnych, prac domowych, sprawdzianów. Z raportów ewaluacyjnych można wnioskować, że w obszarze Efekty wyniki edukacyjne i egzaminacyjne są podstawową informacją o funkcjonowaniu pracy szkoły. Wszyscy respondenci są zdania, że wdrażane wnioski z analizy wyników egzaminów zewnętrznych przyczyniają się do wzrostu efektów kształcenia, dokumentując to wzrostem wskaźników promocji, wzrostem zdawalności egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Większość nauczycieli zna wnioski z analizy egzaminów zewnętrznych. W jednym liceum oraz technikum 52% nauczycieli posiada pełną wiedzę o wnioskach z przeprowadzonych w szkole analiz z egzaminów zewnętrznych, 32% nauczycieli posiada wiedzę tylko w zakresie, który

bezpośrednio dotyczy ich przedmiotu, 14,3% nauczycieli nie udzieliło odpowiedzi na wyżej wymienione pytanie. Warto zauważyć, że tylko w jednym liceum opracowano katalog działań motywujących uczniów do zdobywania lepszych wyników w nauce.

Wymaganie – 1.2. Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności

1. W badanych szkołach ponadgimnazjalnych formułowane są i wdrażane wnioski z analizy osiągnięć uczniów, dokonując analizy porównawczej ocen z poszczególnych przedmiotów i ocen z zachowania wyników klasyfikacji semestralnej i rocznej, średnich ocen klas i szkoły. Na ich podstawie dostosowuje się treści nauczania, metody i formy pracy z uczniem zdolnym i mającym trudności w nauce.
2. W szkołach ponadgimnazjalnych analizuje się osiągnięcia uczniów uwzględniając możliwości rozwojowe uczniów z opiniami i orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Uczniowie ci objęci są opieką pedagoga lub psychologa szkolnego oraz poradni psychologiczno-pedagogicznej.
3. Formy zajęć lekcyjnych i szkolne plany nauczania dostosowane są do potrzeb i możliwości uczniów. Tylko w jednej z badanych szkół, zdaniem uczniów, zajęcia lekcyjne i pozalekcyjne są mało wciągające i nieatrakcyjne.
4. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych motywowani są do nauki, mają możliwość udziału w konkursach, wieczorach poetyckich, zawodach sportowych oraz mogą rozwijać własne zainteresowania i talenty na zajęciach pozalekcyjnych. Zdaniem uczniów jednej ze szkół nauczyciele wykazują brak wiary w możliwości uczniów, która przejawia się negatywnymi ocenami i krytycznymi uwagami.
5. Nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych inspirują i wspierają uczniów w pracy szkolnej oraz zachęcają do udziału w olimpiadach i konkursach różnego szczebla. Umożliwiają im uczestnictwo w organizowanych poza szkołą kursach np. „Kurs z języka migowego”, „Kurs wychowawców kolonijnych”.
6. W badanych szkołach ponadgimnazjalnych podejmowane są działania umożliwiające uczniom osiąganie lepszych wyników w nauce poprzez np. rozwijanie pasji w kołach przedmiotowych i innych kołach zainteresowań.
7. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych zachęceni są do udziału w różnorodnych formach aktywności: społecznej, kulturalno- artystycznej, charytatywnej.

We wszystkich badanych szkołach osiągnięcia uczniów analizowane są na poziomie ogólnym, w odniesieniu do poszczególnych klas, jak i pojedynczych uczniów. We wszystkich, poddanych ewaluacji szkołach ponadgimnazjalnych, nauczyciele pozytywnie oceniają stopień opanowania przez uczniów treści programowych. Świadczy o tym niewielki odsetek uczniów niepromowanych, wzrastająca zdawalność z egzaminów maturalnych i egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, uczestnictwo i sukcesy uczniów w różnotematycznych konkursach, a także aktywność społeczna i działalność charytatywna uczniów.

Nauczyciele wysoko oceniają zdyscyplinowanie uczniów, ich motywacje do nauki oraz szanse na uzyskiwanie lepszych wyników. We wszystkich badanych szkołach odnotowuje się spadek liczby uczniów niepromowanych, utrzymanie wysokiego wskaźnika promocji, poprawę wyników na egzaminach zewnętrznych.

Wymaganie – 1.3. Uczniowie są aktywni

Badane szkoły ponadgimnazjalne:

1. podejmują, za pomocą metod aktywizujących, działania mające na celu zwiększenia aktywności uczniów; uczniowie zaangażowani są np. w organizację jubileuszu szkoły, opracowanie planu pracy koła teatralnego, uczestniczą w programie Fundacji Schumana „Poznaj swoją gminę”,
2. organizują konkursy: wiedzy przedmiotowej, sportowe, artystyczne,
3. umożliwiają uczniom prezentacje własnych dokonań np. zorganizowanie wystawy prac fotograficznych,
4. organizują zajęcia pozalekcyjne: sportowe, informatyczne, muzyczne, recytatorskie, języków obcych, chemiczne, koło teatralne,
5. podejmują działania mające na celu uspołecznienie młodzieży, np. zaangażowanie w działalność Caritasu, wolontariat, Młodzieżowej Radzie Miasta, Miejskim Ośrodku Kultury, akcje charytatywne,
6. wspierają inicjatywy młodzieży uwzględniane przez nauczycieli dotyczą, np. organizacji śniadania Wielkanocnego, Wigilii, Dnia Kobiet.

Uczniowie w badanych szkołach ponadgimnazjalnych są samodzielni w podejmowaniu różnorodnych form aktywności na rzecz własnego rozwoju i rozwoju szkoły, a dotyczą głównie organizacji imprez, tj.: śniadanie wielkanocne,

spotkanie wigilijne, Dzień Kobiet. Jednak nie wszystkie podejmowane przez uczniów inicjatywy spotykają się z aprobatą ze strony nauczycieli i dyrekcji szkoły. Zdaniem uczniów, jednej z badanych szkół, samorząd uczniowski nie spełnia ich oczekiwań, ponieważ oprócz braku powszechnych wyborów do tego organu szkoły, nie respektuje się jego inicjatyw. Uczniowie nie zgłaszają swoich propozycji, gdyż nie wierzą, że będą one zaakceptowane przez nauczycieli.

Wymaganie – 1.4. Respektowane są normy społeczne

Badane szkoły ponadgimnazjalne:

1. promują zasady właściwego zachowania i przestrzegania norm społecznych, uczniowie prezentują dojrzałe postawy, zyskują wysokie oceny środowiska,
2. podejmują działania mające na celu wzmocnienie pożądaných zachowań uczniów dzięki zmianom w ocenianiu przedmiotowym, zmianom w ocenianiu zachowania uczniów, w regulaminie przyznawania stypendiów, współpracy z pedagogiem, modyfikacji programu profilaktyki i programu wychowawczego oraz działania mające na celu eliminację zagrożeń poprzez, np. pedagogizację rodziców, organizację zajęć terapeutycznych przy współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, opracowanie programu poprawy frekwencji,
3. zapewniają bezpieczeństwo uczniom poprzez system dyżurów nauczycieli, zainstalowany wewnętrzny i zewnętrzny monitoring wizyjny, kontrole osób postronnych wchodzących na teren obiektu,
4. zdaniem uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie wszyscy nauczyciele przestrzegają obowiązujących zasad (w jednym liceum twierdzi tak 40,68 % i jednym technikum 33% uczniów).

We wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych uczniowie deklarują, że czują się w szkole bezpiecznie. Wysokie wskaźniki bezpieczeństwa odnoszą się zarówno do pobytu na lekcjach, jak i podczas przerw. Zdaniem większości uczniów w szkole nie ma miejsc niebezpiecznych, oprócz pojedynczych wskazań na boisko szkolne, korytarz, szatnię, toalety. W szkołach nie odnotowano żadnych zachowań uczniów odbiegających od ogólnie przyjętych norm społecznych, gdyż respektowanie norm skutkuje poczuciem bezpieczeństwa uczniów.

III. Uogólnione wnioski i rekomendacje

Wnioski

1. We wszystkich badanych szkołach analizuje się wyniki sprawdzianu i egzaminów w celu poprawy jakości pracy szkoły. Do analizy wyników sprawdzianu i egzaminów wykorzystuje się różnorodne metody.
2. W 15 z 17 badanych szkołach wdrażane do realizacji wnioski z analizy wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych przyczyniają się do wzrostu efektów kształcenia.
3. We wszystkich badanych szkołach uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.
4. W badanych szkołach nauczyciele stosują aktywizujące formy i metody pracy. Jednak w szkołach ponadgimnazjalnych metody takie stosowane są rzadziej niż w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach.
5. Oferta edukacyjna badanych szkół jest modyfikowana, wzbogacana i umożliwia rozwój zainteresowań uczniów.
6. Wszystkie badane szkoły posiadają i realizują swoją koncepcję pracy, która jest modyfikowana w zależności od potrzeb, procesy edukacyjne mają charakter zorganizowany.
7. W objętych badaniem szkołach prowadzone są działania służące wyrównywaniu szans edukacyjnych.
8. Wszystkie badane szkoły efektywnie funkcjonują w środowisku lokalnym, podejmują inicjatywy na rzecz tego środowiska, współpracują z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku.
9. W badanych szkołach nauczyciele współpracują ze sobą, sprawowany jest wewnętrzny nadzór pedagogiczny, szkoły mają odpowiednie warunki lokalowe i wyposażenie.

10. W jednej z 5 badanych szkół ponadgimnazjalnych formułuje się i wdraża wnioski z analizy osiągnięć uczniów.
11. W jednym z badanych gimnazjów oferta szkoleń dla nauczycieli nie zaspokaja w pełni potrzeb i oczekiwań grona pedagogicznego. Nauczyciele nie mają poczucia wspólnego rozwiązywania problemów.
12. We wszystkich badanych szkołach uczniowie czują się bezpiecznie. Wskazują jednak szatnie, toalety, korytarze szkolne, boisko jako miejsca wymagające zwiększenia bezpieczeństwa. Część rodziców potwierdza opinię uczniów.

Rekomendacje

1. Rekomenduje się podjęcie działań zmierzających do określenia przyczyn braku wzrostu efektów kształcenia mimo wdrożenia wniosków z analizy sprawdzianu zewnętrznego (np. doskonalenie nauczycieli w przeprowadzaniu wieloaspektowej analizy wyników sprawdzianu, wzmocnienie nadzoru dyrektora nad wdrażaniem wniosków).
2. Do szkół ponadgimnazjalnych należy kierować działania informacyjno-edukacyjne, których celem byłoby dostarczenie wiedzy dotyczącej aktywizujących metod pracy oraz stymulujących aktywność uczniów (np. przeprowadzenie szkoleń nt. aktywizujących metod pracy, stała współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, usprawnienie obiegu informacji w szkole – opracowanie i stosowanie procedur).
3. Należy podjąć działania promujące osiągnięcia uczniów wśród społeczności szkolnej i lokalnej, jak również uświadamiające znaczenie analizowania osiągnięć uczniów dla wzrostu efektów kształcenia (np. zamieszczenie informacji o osiągnięciach uczniów na stronie internetowej szkoły, w gazetce szkolnej, w prasie lokalnej, ujęcie w planie nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły zadania związanego z formułowaniem i wdrażaniem wniosków z analizy osiągnięć uczniów).
4. Rekomenduje się opracowanie oferty szkoleń zaspokajających potrzeby

i zainteresowania nauczycieli (np. dokonanie diagnozy potrzeb nauczycieli w zakresie szkoleń – ankieta, wywiad, opracowanie metody efektywnego rozwiązywania problemów, zorganizowanie spotkania z psychologiem, socjologiem).

5. Należy podjąć działania mające na celu eliminowanie zagrożeń w miejscach, które uczniowie i rodzice określają jako miejsca o obniżonym poczuciu bezpieczeństwa (np. wzmocnienie dyżurów nauczycieli w czasie przerw międzylekcyjnych, zainstalowanie monitoringu, zorganizowanie przez pedagoga/psychologa szkolnego pogadank dla uczniów i rodziców).

W przypadku wysokiego stopnia wypełniania przez badane szkoły wymagań rekomenduje się kontynuowanie podjętych działań.

Za realizację rekomendacji odpowiedzialni są dyrektorzy poszczególnych szkół.

Opracowanie:

Zespół ds. wspomagania
pod kierunkiem Barbary Niesłuchowskiej
koordynatora ds. wspomagania

Zatwierdził:

Mazowiecki Kurator Oświaty

mgr inż. Karol Semik